

Aangespoelde netten op Noordzeekust

08/11/2019 | Stichting De Noordzee

www.noordzee.nl

Stichting
De Noordzee

CBF
ERKENND
GOED DOEL

Introductie

Sinds de publicatie van de Europese Richtlijn voor wegwerpplastic en vistuig is de publieke aandacht voor visserijafval toegenomen. De afgelopen jaren is er binnen de Nederlandse visserijsector veel verbeterd in de afvalverwerking en -afgifte. Er zijn diverse recyclinginitiatieven en afvalafgifte is op verschillende havens makkelijker geworden. Ook haalt een groot aantal vissers met Fishing for Litter tonnen afval uit zee. Tegelijkertijd wordt er nog veel visserijgerelateerd afval gevonden op het strand. Dit straalt negatief af op de sector, zeker omdat het heel herkenbaar afval is: pluis, viskisten, korte afgesneden stukjes net, grotere stukken net, touwen en handschoenen.

Om een beter beeld te krijgen van de herkomst van aangespoelde (stukken van) visnetten en van mogelijke verklaringen van netverlies heeft Stichting De Noordzee (SDN) een analyse laten uitvoeren van op Terschelling aangespoelde visnetten. Daarnaast heeft SDN tijdens opruimacties en strandbezoeken foto's verzameld van aangespoelde netten.

In deze memo staan de resultaten van de uitgevoerde nettenanalyse, en van gegevens die zijn verzameld door middel van strandopruimacties en OSPAR-strandafvalmonitoringen. Op basis van de verzamelde gegevens geeft SDN inzicht in de oorzaken van en aanbevelingen voor gerichte oplossingen van netverlies.

Het werkveld van Stichting De Noordzee

Binnen het OSPAR-verdrag is een internationaal protocol ontwikkeld voor het monitoren van aangespoeld strandafval. In meer dan elf Europese landen wordt dit toegepast. SDN voert al meer dan 15 jaar onderzoek uit naar strandafval. In opdracht van Rijkswaterstaat monitort SDN elk kwartaal op vier aangewezen niet-toeristische Nederlandse stranden over een lengte van 100 meter. SDN is lid van de strandafval-expertgroep binnen de OSPAR Intersessional Correspondence Group on Marine Litter (ICG-ML) die o.a. verantwoordelijk is voor de verdere doorontwikkeling van het protocol en analyse-tools voor OSPAR-strandafvaldata.

De Europese data die al deze strandafvalmonitoringen hebben opgeleverd dienden als essentiële input voor de ontwikkeling van de European Plastics Strategy en de totstandkoming van de Europese Richtlijn voor wegwerpplastic en vistuig.

Naast monitoring zet SDN zich al jaren in voor bronaanpak van afval in zee met verschillende projecten en campagnes, zoals het VispluisVrij-project en de jaarlijkse Boskalis Beach Cleanup Tour. Daarnaast is SDN actieve partner in verschillende Green Deals gericht op aanpak van strandafval waaronder de Green Deal Visserij voor een Schone Zee. De Boskalis Beach Cleanup Tour is de grootste landelijke strandschoonmaakactie, met duizenden vrijwilligers wordt de Nederlandse Noordzeekust schoongemaakt en wordt er landelijk aandacht gevraagd voor het afvalprobleem in de Noordzee en op onze stranden. Sinds de eerste editie in 2013 haalde Stichting De Noordzee samen met 14.457 vrijwilligers 94.509 kilo afval op van het strand - dat zijn meer dan 13.500 volle vuilniszakken. Er wordt hiermee ook kennis verzameld over het gevonden afval en onderzoek uitgevoerd naar de meest gevonden soorten afval.

Een aantal belangrijke bevindingen naar aanleiding van het strandafvalonderzoek en opruimacties:

- In de top vijf van meest gevonden strandafval op de Nederlandse Noordzeekust staan vispluis, stukjes net en touw al sinds de start van de monitoring in 2004 op één;
- Tijdens strandopruimacties wordt er relatief veel visserijafval aangetroffen, waaronder regelmatig grotere stukken visnet en touwen;
- In jutbakken langs de Nederlandse kust worden regelmatig stukken visnet en touwen aangetroffen die zijn aangespoeld en opgeruimd door strandbezoekers.
- Afval hoort niet in zee thuis. Netten en/of stukken daarvan die in zee terechtkomen kunnen schade aanrichten aan het zeeleven. Ook kunnen de verloren netten economische schade veroorzaken voor de maritieme sector en leiden tot reputatieschade voor de visserijsector in Nederland.

Methodiek nettenanalyse WUR

Om inzicht te krijgen in de herkomst van stukken net die op de Nederlandse kust terechtkomen en hoe ze in zee zijn terechtgekomen heeft SDN een analyse laten uitvoeren van 29 netten die zijn aangespoeld op Terschelling. Deze analyse is uitgevoerd door Wouter Jan Strietman van Wageningen Economic Research (WUR) en ex-visser en visserijadviseur Klaas-Jelle Koffeman.

De hierbij onderzochte stukken net zijn in de periode maart en april 2019 verzameld door Stichting De Milieujutter op de Noordzeestranden van Terschelling. Deze netten zijn vervolgens op basis van een gestandaardiseerd nettenanalyseprotocol van WUR geanalyseerd. Daarbij zijn de netten geanalyseerd op de volgende aspecten:

- Grootte
- Maaswijdte
- Type visserij
- Leeftijd (ouder of nieuwer dan 5 jaar)
- Mate van slijtage
- Meest waarschijnlijke wijze waarop het net in zee is terechtgekomen

De nettenanalyse betreft een beperkt aantal netten die zijn aangespoeld op een specifiek gedeelte van de Nederlandse kust. De analyse geeft een indicatie van de herkomst en oorzaken van nettenverlies in de Noordzee.

Aangespoelde stukken netten die zijn geanalyseerd

De belangrijkste bevindingen van de nettenanalyse

Geen van de aangetroffen netten bleken complete netten te zijn: het waren allemaal delen van netten. Alle stukken net waren relatief nieuwe stukken net (inschatting <5 jaar oud) afkomstig van de bodemvisserij (o.a. op platvis, garnalen en langoustine). De meeste stukken net waren kleiner dan 5 vierkante meter en rechthoekig van vorm (zie foto 1). De gehanteerde maaswijdtes en het type netwerk wordt gebruikt door visserijen die actief zijn op het zuidelijke deel van de Noordzee en het Kanaal: pulsvisserij, boomkor, twinrig, flyshoot (in totaal 90% van de netten) en garnalenvisserij (10% van de netten). Dit kunnen zowel Nederlandse als buitenlandse visserijen (o.a. Belgische, Engelse en Deense) zijn.

Doordat het type netwerk en maaswijdtes waaruit de netten bestonden door meerdere typen visserijen in het Kanaal en de zuidelijke Noordzee gebruikt worden is het op basis van de analyse niet mogelijk om aan te geven welk deel hiervan precies de Nederlandse visserij betreft. Eén van de onderzochte netten was wel direct te herleiden naar de Nederlandse visserij. Dit was gelabeld met de naam van een coöperatie en een scheepsnummer en kon zodoende herleid worden tot een specifiek schip uit het zuiden van Nederland. Hiervan is melding gemaakt bij de desbetreffende coöperatie.

Label van de coöperatie waar het net gekocht was, dat vastzat aan een stuk onderzocht net

Oorzaken netverlies

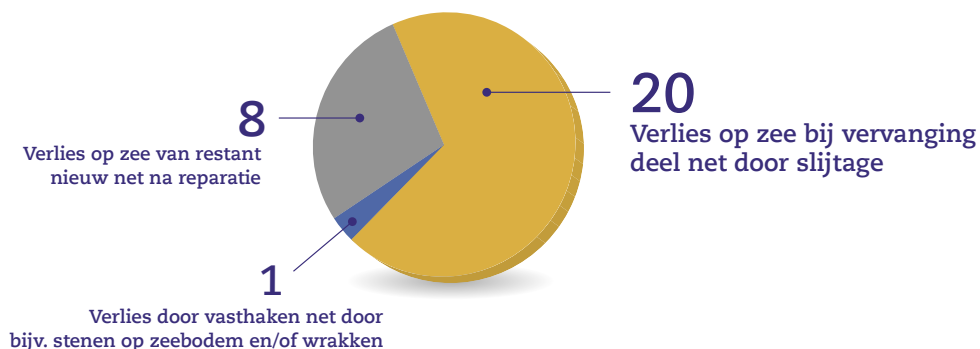
Van alle stukken net is op basis van scheur- en snijpatronen bepaald wat de mogelijke oorzaak is geweest waardoor deze in zee zijn terechtgekomen: is het net losgescheurd tijdens het vissen? Of was er sprake van 'discarding', bijvoorbeeld nadat het stuk is losgesneden uit een net om kapotte delen te vervangen of nadat het als stukje van een nieuwe rol met reparatienet is overgebleven?

De meeste netten waren rechthoekig van vorm. Dit wijst er mogelijk op dat deze uit een bestaand net gesneden waren. Ex-visser Klaas-Jelle Koffeman geeft als ervaringsdeskundige aan dat er bij beschadiging van het net vaak een rechthoekig deel wordt uitgesneden en wordt vervangen met een nieuw stuk net dat op een rol reparatienet zit. Ook van deze rol komen rechthoekige stukken.

Uit de analyse blijkt dat 28 van de 29 geanalyseerde stukken naar alle waarschijnlijkheid tijdens of na onderhoudswerkzaamheden in zee terechtgekomen zijn (zie figuur 1). Dit zijn voornamelijk a) stukken beschadigd net die ter vervanging uitgesneden zijn of b) overblijfselen van een nieuwe rol reparatienet. Deze overgebleven stukken zijn vaak niet meer geschikt om een net mee te repareren, omdat ze te klein zijn. Eén van de 29 netten is waarschijnlijk in zee terechtgekomen doordat het is losgescheurd op de zeebodem of een ander hard oppervlak (wrak/steen).

Netverlies op zee

Analyse van 29 aangespoelde net stukken, 2019

Figuur 1: Analyse van aangespoelde netten. Bron: WUR, 2019

Aangetroffen stukken net bij opruimacties van Stichting De Noordzee

Regelmatig worden er stukken net aangetroffen tijdens opruimacties zoals de Boskalis Beach Cleanup Tour. Deze stukken net zijn niet geanalyseerd op basis van het netanalyseprotocol. Wel geven de onderzoekers die bij de analyse betrokken waren op basis van fotomateriaal aan dat er gelijkenissen zijn met de vorm van de geanalyseerde stukken. Dit kan erop wijzen dat ook de stukken net van de opruimacties in zee zijn beland door “discarding” tijdens of na onderhoudswerkzaamheden.

Diverse foto's van aangetroffen stukken net tijdens opruimacties en in jutbakken

Conclusies

Op basis van de nettenanalyse en de regelmaat waarmee netten op de Nederlandse Noordzeestranden worden aangetroffen tijdens opruimacties concludeert SDN dat het verlies van stukken net aandacht en actie behoeft van de visserijen werkzaam in de Noordzee. Hierbij wordt erkend dat de omstandigheden op zee zijn soms ruig zijn en dat er daarom altijd sprake kan zijn van onbewust netverlies. Echter geven de resultaten van de nettenanalyse aan dat vrijwel alle stukken lijken te zijn afgesneden tijdens reparatiewerkzaamheden of restanten zijn van nieuwe stukken net. Dit is een duidelijk signaal dat deze stukken in zee terecht zijn gekomen tijdens werkzaamheden aan boord en dat de oorzaak van dit netverlies te wijten is aan inadequaaf afvalmanagement aan boord.

Op basis van de uitgevoerde nettenanalyse is het niet mogelijk om een uitspraak te doen over de betrokkenheid van de Nederlandse visserijsector of het aantal betrokken schepen bij het in zee terechtkomen van deze netten (op één uitzondering na: het stuk net met het label). Wel is het zeker dat aangetroffen typen net ook in de Nederlandse visserij gebruikt worden en dat de plek waar de netten aanspoelen dichtbij bij belangrijke visgronden liggen en dat er dus de kans bestaat dat de Nederlandse vissersschepen een bron zijn.

Oproep: samen werken aan oplossingen

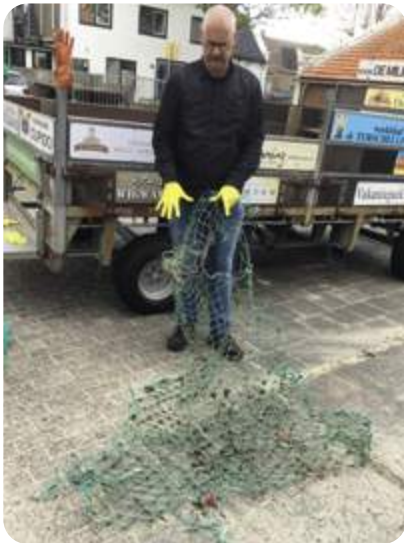
Het goede nieuws: de analyse wijst er ook op dat netverlies in zee grotendeels te voorkomen is. Netverlies ontstaat immers in de meeste gevallen tijdens werkzaamheden aan boord. Oude netten kunnen aan boord tijdelijk worden opgeslagen, om later in de haven af te geven. Daarvoor is allereerst bewustwording en educatie nodig binnen de Nederlandse en gehele Europese visserijsector. Daarnaast is het van belang dat vissers elkaar aanspreken op afvalmanagement aan boord. Dit kan bijvoorbeeld via de producentenorganisaties (PO's) en coöperaties. Rederijen hebben ook een rol om hun personeel hierin op te leiden en toezicht te houden op afvalmanagement aan boord.

In Nederland zijn er voldoende faciliteiten in de visserijhavens in Nederland om ook versleten of na reparatie overgebleven stukken net af te geven. Daarnaast is een groot deel van de Nederlandse visserijvloot onderdeel van het Fishing for Litter-project. Dit betekent dat er altijd een big bag voor afval aan boord is waar de stukken net in kunnen worden verzameld. SDN is van mening dat in Nederland dit type vervuiling voorkomen kan worden.

SDN pleit voor aanpak bij de bron. Wij pleiten voor goed afvalmanagement op zee en in de havens en gedragsverandering van vervuilers. Wij gaan graag in gesprek om op zoek te gaan naar oplossingen.

SDN roept naast de visserijsector ook het bedrijfsleven, consumenten, maatschappelijke organisaties en de overheid op zich gezamenlijk in te spannen voor een schone en gezonde Noordzee.

Foto's nettenanalyse

Stichting De Noordzee is een onafhankelijke natuur- en milieuorganisatie en is dé organisatie als het gaat om bescherming en duurzaam gebruik van de Noordzee. Wij richten ons op vier doelen: Ruimte voor Natuur, Schone Zee, Duurzaam Voedsel en Natuurvriendelijke Energie. Samen met anderen werken wij aan een schone en gezonde Noordzee.

Samen voor een gezonde zee

Stichting De Noordzee
(North Sea Foundation)
Arthur van Schendelstraat 600
3511 MJ Utrecht
Nederland

P: +31 (0)30 2340016
F: +31 (0)30 2302830
E: info@noordzee.nl
W: www.noordzee.nl
f: /Stichting.De.Noordzee
t: @denoordzee